

Фикҳ дарслари (132-дарс). Исломда шахсий озодалик (иккинчи мақола)

14:30 / 15.04.2021 5219

هَذَا الْعَلَمُ الَّذِي لَمْ يَنْبَغِ أَنْ يَكُنْ مَعَهُ دَقُّهُ لِيَقُوعُهُ لَلِإِيضَاءِ نَأْمَلُ أَنْ نَعْلَمَ
لِقَوْلِ سَنَنْ أَنْ أَنْهَذَا دَقُّهُ لِحَاجَةِ الْإِقْفَاءِ عَنِ الشُّكِّ مَلَسَ وَ
لِقَوْلِ ابْنِ عَبَّاسٍ نَأْمَلُ أَنْ نَعْلَمَ دَقُّهُ لِحَاجَةِ الْإِقْفَاءِ عَنِ الشُّكِّ مَلَسَ وَ
الْإِسْمُ الْمَحَلُّ أَوْ مَطْعَبٌ وَأَعْيَابُ رِبِّهِ جَنَّتْ سَنَنْ أَنْ وَأَرَا حَاطَةَ الثَّمَرِ
يُرَا حُطُّوا

Салмон розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«У кишига: «Набийингиз сизларга ҳамма нарсани, ҳатто қандай қазои ҳожат қилишни ҳам ўргатди», дейилди.

У киши:

«Тўғри. Батаҳқиқ, у зот бизни қазои ҳожат қилганимизда ёки бавл қилганимизда қиблага қарашимиздан, ўнг қўл билан истинжо қилишимиздан ёки учтадан кам тош билан истинжо қилишимиздан ёки чиқинди ва суяк билан истинжо қилишимиздан наҳйи қилганлар», деди».

Бешовларидан фақат Бухорий ривоят қилмаган.

Сўнг уни ювиш одобдир.

لَا أَقُوهُ نَعُوهَ لَلِإِيضَرِّ كَلِّمِ نَبَسَانَ عِيْقَهُ بَلْ أَوْ كَخَلِّ أَوْ هَجَامُ نَبَا وَيُورِي
لَعَلَّ عُلَّ لَلِإِيضَرِّ لَلِأَلُّ لُؤْسَرِّ لَأَقِ، رَدِّ دِي بِي جِي جِي جِي تَلَزَنَ عِيَالِ وَدَهَّ نَأ
أَمَفِ، رُوُطَلِّ إِي فَمُ كَيْ لَعِي نَتَأْ دَقَّ هَلِّ لَأِنَّا، رَأَصُّ نَأَلِّ رَشْعَمِ إِي: «مَلَسَو
يَجُنُّ نَسَنَو، عِبَانَجَلِّ أَمُ لَسَنَتَّ عَنَو، إِي أَلِّ صَلِّ لَأَصَوَتَن: أَوْلَأَقِ «مُ كُرُوهُط
» هُوْمُ كَيْ لَعَفِ، كَذَا وَهَفِ»: لَأَقِ، إِي أَمَلِّ إِبِ.

Ибн Можа, Ҳоким ва Байҳақий Анас ибн Молик розияллоҳу анҳудан ривоят қиладилар:

«Унда покланишни севадиган кишилар бор. Аллоҳ эса покланувчиларни севадир», ояти нозил бўлганда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Эй Ансорийлар жамоаси! Аллоҳ сизларни покликда мақтади. Сизнинг поклигингиз нимадир?» дедилар.

«Намозга таҳорат қиламиз. Жанобатдан ғусл қиламиз. Сув ила истинжо қиламиз», дейишди.

«Мана шу экан-да! Уни маҳкам тутингиз!» дедилар».

Агар у махраждан бир дирҳамдан кўпроқ тарқалган бўлса, ундан истинжо қилиш вожибдир.

Чунки бир дирҳам афв қилинган миқдордир. Ундан зиёдидан покланиш, албатта, вожиб бўлади.

Қўлини ювгандан кейин махражини муболаға ила бўшаштирган ҳолда, бармоқларининг ич тарафи ила уни ювади.

Махраждаги нажасни ювишдан олдин қўлни ювиш у тозаланиш асбоби бўлганидандир. Махражни бўшаштириш ила унинг ҳамма жойларидаги нажосатни ювиш осонлаштирилади.

Кейин қўлни ювади.

Шунда қўлга теккан нажосат ва ноқулай ҳидлар кетади.

Халода қиблага қараш ёки унга ортини қилиш макруҳдир.

Охирги жумладаги ҳукми фуқаҳоларимиз қуйидаги ва шунга ўхшаш бошқа далиллардан олганлар:

هَذَا الْعُلَّةُ لِلصَّيْبِ لِلانْعَامِ، وَالْعُلَّةُ لِلصَّيْبِ رَأْسُ الْبُؤْيُوبِ أَيْ بَأْنَعِ
أَوْلَى الْوَالِدِ لِلْبُقْتِ سَيِّئِ الْفَطَائِغِ لِمُكْدَحِ أَتَى إِذَا: لِقَامِ لَسَوِ
يُرَاجُ الْهَوْرَ. «أُبْرَغُ وَأُوقِرُشُ هَرَهَظُ»

Абу Айюб Ансорий розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Бирортангиз қазои ҳожатга борса, қиблага юзланмасин ва унга орқасини ҳам қилмасин. Шарққа ёки ғарбга қаранглар», дедилар».

Бухорий ривоят қилган.

هَذَا الْعُلَّةُ لِلصَّيْبِ لِلوَسْرِ لِقَامِ: لِقَامِ الْعُلَّةِ لِلصَّيْبِ هَرَهَظُ أَيْ بَأْنَعِ
فَطَائِغِ لِمُكْدَحِ أَتَى إِذَا: لِقَامِ لَسَوِ: مَلَسَوِ
هُوَ: «هَنْيْمِ بَطْتِ سَيِّئِ الْوَالِدِ لِلْبُقْتِ سَيِّئِ الْفَطَائِغِ
دُوَادُ وَبَأْنَعِ»

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Мен сизларга худди отанинг ўрнидаман, сизларга таълим бераман. Бирортангиз қазои ҳожатга борса, қиблага юзланмасин, унга орқасини ҳам қилмасин, ўнг қўли билан покланмасин», дедилар».

Абу Довуд ривоят қилган.

Демак, қиблага қараб ҳам, қиблага орқасини қилиб ҳам қазои ҳожат қилмаслик керак экан.

Ҳадисдаги «шарққа ёки ғарбга қаранглар», деган гап Мадинаи Мунаввара аҳлига айтилган. Улар шарққа ёки ғарбга қарасалар, қибла ён томонларида қолади. Лекин бошқа жойларда қибла шарқ ёки ғарб томонда бўлиши мумкин. Бу гап уларга тегишли бўлмайди. Улар қиблага қараб ёки ортларини қилиб қазои ҳожат қилмасликлари зарурлигидан, шарқ ёки ғарбга қарамасликлари керак бўлади.

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг юқоридаги гаплари Ислом дини хало одоби масалаларига жиддий эътибор берганидан далолат беради. Аввал айтганимиздек, инсоният тарихида биринчи бўлиб Ислом бу ишларни тартибга солишни бошлаган.

Масала жиддийлигидан Ислом шариатининг иккинчи масдари бўлмиш Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг суннатларида бу ишга алоҳида эътибор берилган. Энг мўътабар ҳадис, фикҳ ва одоб китобларида албатта «Хало одоблари» номли боб бўлади.

(Тамом)

«Кифоя» китобининг биринчи жузи асосида тайёрланди